

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: *Liv- Trøndelag*

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: *Rissa*

Emne: *Høgtidsmat ved familyester*

Bygdelag: *Rissa*

Oppskr. av: *Johan Vörvik*

Gard: *Mo*

(adresse): *Rissa*

G.nr. 63 Br.nr. 4, 12 og 13

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

*Har fått om emnet med forbrøder Anders Hulten 84 år
Karen Hulten 80 år og Anne Vörvik, oplyst 80 år gl.*

SVAR

Sp 1

Det er gammel skikk og almin-
delig skikk nu for tiden at nabo-
koner, slaktninger og vinnider
kom med mat til barsekoner.
For mere enn 40 år siden da det ~~ble~~ på
flere steder i bygda lå flere gårde
sitt sammen ^{på} ~~et~~ ^{et} ~~stede~~ ^{sted} kunde vel
kerde at et par koner gikk ilag
med barsemat. men det almin-
delig var, at de kom enkeltvis
Hvis barsekone er en ung kvinne
kan fortiden være 3 jenter slå
sig sammen og gå med barsemat
som da se kaker enten hjemme laget
eller på bakkene.
Det har mest vært gjeldene og et unntak
når jenter går med barsemat
til en ung kone.
Den almindelig regel har vært at
det ikke skulle gå for 8 dager etter
fødselen.
Å gå flere ganger med barsemat til
sammne koner, eller en fødsel er
ikke kjend her.

2

5

Sp

6

Det med almindelige har været i Koke
rømnegraut og giftig barselkoren med
Det kunde vel hende at en velstændig
Bondkone tok med et spekelår av en
sau. For en 60 år siden begynte man
og ta med nye tillegg til grautene:

En pakke sjokolade eller noe sebrød
eller annet brød fra bakeren

7

De gå flere ganger med barselmat til
en kone som var nedkommet med barn
er ikke kjent her.

8

En gammel kone forteller at for 80 år
sitt tilbake i tiden var det endda enkelte
ganger brukt å legge barselgraute i ^{am} daller,
daller ^{av} fra Grautdaller. Men oftest
var det da brukt perlefat påmalt
vakkre farger. For den tid var det
med almindelige å legge grauten i daller.

Når det gikk med barselgraute i en
dall så var det gjerne vikklet en
liten hvit duk om dallen. På gården

Furuset i Skaugdalen forteller Haren Halten
at 80 år gj. blev grautdallen satt ned i
en ~~større~~ ^{større} dall med nye ~~vakkere~~ ^{vakkere} røm.

På denne dall var over kant båret (utvidet)
vist nok på 2 motsatte sider

Stentåterriner begynte vel å kom-
me nye i bruk for 80 år siden.

For tiden legges barselgraute i ^{større} terriner

Det er ikke kjent at potter av leir
eller belitt er brukt til å legge
barselmat i

9

Graut blev kalt barselgraute. Ennen
slags mat som blev gitt barselmat

Sp 10

Det mest almindelige var at konge gikk
 Men en voksen datter eller en syvårsgente
 pige künde i enkelte tilfelle gå istid
 for husmøren

11

Hvis det var lang veig künde mannen
 kjøre korten, når han skuld ^{gjøre} veig med
 barsølmak. Mannen künde følge med
 og lære maten; men vendte gjerne
 tilbake når de kom nær bestemmelse-
 stedet

12

De var almindelig skikk at de som
 kom med barsølmak, fikk beaktning
 eftersom siden tillot det ~~fikk~~ ~~brak~~
~~brødder~~ av det beste künde hadde
 uten forskjell om det var gutt eller
 jente

13

Når særskilt noen på et sådant
 lite gjestetid er ikke kjen her
 Ukjent her

14

Det var gjerne noen som gikk med
 barsølmak til ugifte mødre, munstokkesamlinge

For 20 a 40 år siden ^{begynte} ~~var~~, og senere
 er det blitt almindelig skikk ~~og~~ sende
 annen matt en rømmegrøst til
 barsølmak. Baker fra bakeren.
 Men i de fleste heimer har de nu
 lært å lage gode blåttkaker.

17

I enkelte tilfelle kan det ha blitt
 gitt en liten gave til den nyfødte
 søndag med barsølmak til møren

18

A sende gaver til nyfødte kan bli
 gjort, men det er ikke almindelig skikk
 Her i ugifte har vi uttrykket
 "å gje på voggan"

- Spørsm. 19 Man kjenner sit at det på større
 bondegårde künde bli holdt dåps
 kallas for 80 år siden. hvor nærmest
 slegt var med
- 20 Et dåpselskap er almindelig kalt
 Barsel eller Barsel
- 21 Man kjenner ikke sit at de hadde
 noen bestemt spiseseidde for et barsel
 Heller ikke sit at gæstene sendte
 mat til å kræktes i barslet
 Men det er ikke usannsynlig at det er
 blitt gjort hvis de var liden økonomisk
 som i heimen hvor barslet holdtes
- 22 Det har vært almindelig at ikke et faddere
 og andre som var med i laget gav
 "pøi vaggø" et lite jernguldslap.
 Men fast regel for hvormeglet de
 skulde gi var det neppe.
- 23 I dåpsguldene er småfjerdens gi
 fadders og andre i faddergave
 som det man heter et jernguldslap
 dog for ikke nettopp nær stort beløp.

Fødselsdag:

Ernne
 39 B
 Sp 24

- Man kjenner ikke sit at det ble
 holdt fester på fødselsdager
 hverten for voksne eller barn
 i eldre tider. For 40 og 50 år siden
 begynte dog ikekken å komme i bruk
 Det er ingen almindelig skikk å
 å holde fødselsdagsfest hvert år,
 men det gjøres på 50, 60, 70, 80 og
 90 årsdagen. Enkelte man dog fere dager
 i året som er smelt smelt anførte
 salt. På en gård ^{hvor det er} barn man det
 holde et lite guld på barnets fødsels
 dag i barnet yngre alder

Sp 26

Slægt, venner og naboer blev bedt.
Men det kommer gjerne uindvundne gæster til festen for å ønske tillykke med ~~festen~~ dagen

27

Både budne og uindvundne gæster pleier å gi gaver, helst gjerne til dem som det holdes fest for

28

Noen bestemt særskilt rett ~~for~~ til fødselsdagen i eldre tider er ikke kjent

28

Når det kommer folk som har hatt lang veg til feststedet blir det gitt middagsmat for alle budne, gjerne rømmegrøt med kjøtt eller veg derib.

Men oftest begynner festen sine på dagen eller herimot kvelden. Og da blir ~~der~~ traktet med kaffe eller sjokolade og smørbrød. Gjestene har gjerne med kakker som de har laget selv eller bestilt hos en baker. Kakkerne blir sendt rundt til gjestene ved bordet

Samme 39 C. Konfirmasjon

Sp 30

Har ikke hørt noe om at det skulle holdt konfirmasjonsfester her i bygden i eldre tider.

31

Men er det almindelig skikk og bruk å ha konfirmasjonselskaper. Skikken begynte å komme i bruk eller er 1800 og blev snart almindelig

32

Det er slægt og venner som blir bedt til festen. Prekt og lærer kan bli bedt, hvis man gjerne idess har anledning til å komme

Common 39 c Konfirmasjon

Sp 33 Gjestene gir gaver til konfirman-
den. Med almindelig er det å gi peng.

34 Men det kan også bli gitt en
ting kjøpt hos en salusmed
der også en annen gjenstand
Folk som ikke er medikonfirman-
tongildet, kan ~~og~~ sende gaver
til konfirmanden hvis det er ønsket
med ham. Sendinger av mat til
Konfirmasjonsgildet er ikke eller
har ikke vært skikk og bruk

35 Noen særskilte bestemt retter eller
kaker til bruk ved et konfirmas-
tionsgilde er ikke kjent
De folk som har vært i Lage fæner
kaker, kommer ~~særlig~~ sådanne i
bruk også på konfirmasjonsfester
~~ofte~~

Common 39 D Bryllup

Sp 36 Når det blev lyst første gang i
kyrken for et par. De blev "fest" som
37 det het, så har det og er almindelig
skikk og ha en ~~fest~~ fest: "Festbrød"
som det het. Værbarnsfolk kjenner
at et festbrød støre anlegg og flere
gjester. Men i almindelighet
var det et mindre lag for nærmost slekt.

38 Det kunde vel også bli tilfelle at
festparret ikke hadde noe festbrød
4 hovedmåltider. For de folk som var
kommet til bryllupsgarden kvelder
for bryllupsdagen og de som kom tidlig
om formiddagen eller de 5 måltider

8781

sp 47

Brylløppene i bygda varer nu i 2
 dag. I enkelte tilfelle bare 1 dag
 3 dagers- og i noen tilfelle 4 dagers
 bryllup blev holdt inn til for 66
 ar siden. Det kan dog ha forekom-
 met 2-3 dagers bryllup inn til for
 80 ar siden.

48

Det har blitt gjort, men meget sjelden

49

Før og etter århåndskiftet var det
 nok så almindelig at forlovede reiste
 til byen og giftet sig uten å holde
 bryllup. Nu er det lang i mellom
 at forlovede reiser til byen og gifter
 sig

50

Det blir da gjerne smutt om bryllups-
 gaver

51

Det er bare 25- og 50 årsdagen eller
 bryllupet man pleier og ha fest

sp 52

Armeneske slegt og natuer blev beudet
 til gravstedet

53

Inntil for 30-40 ar siden blev det holdt
 gravøl i 2 dage. Nu bare 1 dag

54

Nar folk kom til gravølgården fikk
 kaffe og brød. Nar de kom fra kirken
 soled eller kott saltkøtt og flesk med
 suppe. Annen dag til middag rømme-
 grant eller kjøtt. Kveldsmåltidet
 var alltid kaffe og brød. Ettermiddags
 kaffe er har nu lange vært i bruk både
 i gravøl og bryllupper.

55

Har ikke hørt tale om frykt for bruk av noen slags mat

56

Ikke annet enn almindelig.

57

De had ikke flere enn husef kunde rømme

58

kyrsterne bragt sendingen med sig nar
 de kom til begravelsesdagen

Namn surlig pyntning eller pyntning av
matvarer er ikke kjent.

60 Har ikke hørt om sendinger til gravvælet
før ^{en} begravelserdagen.

61 Har ikke hørt om forskjel på maten om
den døde var gift eller ikke

62 Navn særskilde overgangsformer fra
gamle til nyere begravelserformer er
ikke kjent.

63 For 40-70 år siden var det endda bruket
stærke drikke som sprit i gravvælet, men
det blev ikke bruket sprit i overmåte
Langer tilbakelien kan det vist nok
ha forekommet misbruk av sterke drikke i
begravelser

64 Har ikke sådant kjennskap til saken
at det kan sies noe bestemt om dette.

65 Om bevegetningen er nærent under
spørsmål 34. Man holder ennå al-
mindelig fast ved de gamle skikk. I
ha middagsmat når snon kommer fra kirken

66 Nei alkohol brukes ikke såvidt ~~rekes~~
begravelser

67 Nei

68 For ca 40 år siden

69 Fra samme tid som nærent ovenfor

Gmn 39 F

Sp 70

71

Nei forer
Nei

72 Det er endda mer spelden

73 Det vil bli som vanlig ved fædelsdagsfester

74 Ikke nei skole er kommet i bruk. Høker fra beboerne
eller kjennetegn

75 De nye skikk importeres fra byen. 8781

Rissa den 19/1-1954

Johan Vævik